

Naar een toekomst met een natuurlijk duurzame landbouw en vitale voeding'

Inhoudsopgave

Samenvatting

3

1. De wens: duurzame ontwikkeling door herstel natuurlijke kringlopen

5

2. Vitale landbouw en voeding werkt!

7

3. Netwerk van pioniers

8

4. Noodzaak van een goed functionerend netwerk

9

5. Impuls nodig voor het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

10

6. Het perspectief!

12

7. Mee investeren als partner in het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

13

Wees de verandering die je in de wereld wilt zien

Samenvatting

Wie zijn wij, Netwerk Vitale Landbouw en Voeding?

Pioniers en ondernemers in de voorhoede, die nieuwe mogelijkheden zien om anders en duurzamer te werken, en dat met internationaal vergaarde kennis in de praktijk doen, vormen het netwerk.

De partners van het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding (Netwerk VLV) vinden elkaar in hun streven de agro-ecologische kringlopen te herstellen, vanuit een 'low external input'-principe, vanuit passie en met begrip voor de complexiteit van de natuur. Dat gebeurt op vier schaalniveaus:

- bodem/perceel
- bedrijfssysteem
- regio
- internationaal

Het netwerk is georganiseerd als vereniging van zowel individuele ondernemers als bedrijven en organisaties, die hun doel bereiken door vanuit een 'levend netwerk'- benadering te werken aan kennisuitwisseling en -ontwikkeling, en door intervisie en trainingen elkaars ambacht, persoonlijk leiderschap en onderneming/organisatie te versterken.

Wat is het probleem dat we willen oplossen?

Gezondheid wordt vaak gedefinieerd als afwezigheid van ziekte. Naar ons inzicht heeft gezondheid veel meer te maken met vitaliteit, energie om te leven en voldoende natuurlijke weerstand. Bij behoud en het herstel van deze vitaliteit, energie en weerstand speelt, naast andere factoren, vitale voeding een cruciale rol. Het valt echter niet mee om voedsel van voldoende kwaliteit en vitaliteit te vinden. Dit vindt zijn oorsprong in:

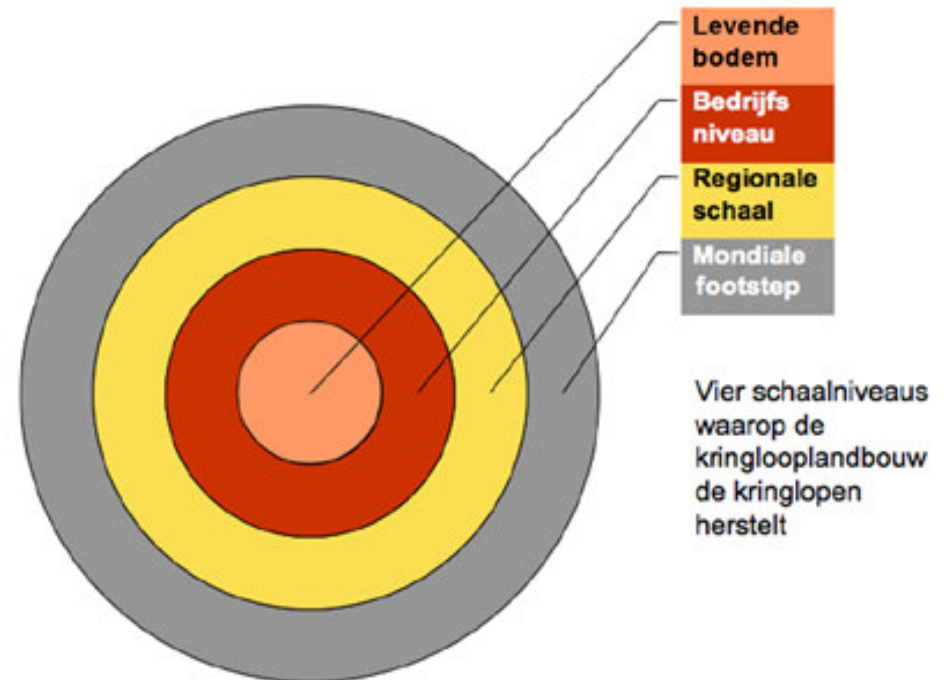
- de land- en tuinbouwmethoden van de afgelopen tientallen jaren, die een sterke achteruitgang van de bodemvruchtbaarheid en bodemstructuur met zich meebrengen, in Nederland en elders op de wereld.
- de alom aanwezige beperkingen van de eigen mogelijkheden van boeren om hun ambachtelijk werk, namelijk het beheer van complexe ecosystemen, goed te kunnen verrichten.

Voor het milieu, de gezondheid van mens en dier en de ecologische en sociale duurzaamheid van ons landelijk gebied, is het van belang onze bodems te

herstellen, natuurlijke kringlopen op agrarische bedrijven te herstellen en aanvoerlijnen van en naar deze bedrijven te verkorten.

Boeren hebben ondersteuning nodig om deze omschakeling te kunnen maken. In de vorm van erkenning door onderbouwing en monitoring van hun ervaringskennis, praktisch advies, financiële middelen, cursussen en ruimte in de regelgeving.

Die ondersteuning krijgen de boeren niet vanuit hun reguliere netwerk van leveranciers en afnemers. Daarom is de ondersteuning die het Netwerk VLV biedt zo belangrijk.

Waar staan we voor als netwerk in de voorhoede?

- Een andere landbouw: natuurlijker vormen van land- en tuinbouw, waarin het niet meer gaat om productie van bulk (zoals we nu doen), maar om het voortbrengen van 'echt eten' (volledige voeding), in balans met natuur en biodiversiteit.
- Overheden die in plaats van strengere regels en straffen weer 'wortels' voorhouden: ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en criteria voor duurzaam produceren (in Engeland, met wie we goede contacten hebben, werken ze zal succesvol met zo'n systeem).
- Burgers die zich bewust worden van hun eigen invloed op hun eigen gezondheid door 'stemmen met hun vork': keuze voor (streek)producten betekent keuze voor het soort voedsel, het soort landbouw, het daarbij behorende soort landschap en keuze voor meer of minder voedselkilometers.
- Nieuwe inzichten (bijvoorbeeld over biofotonen, wortelgroei, lavameel) en traditionele wijsheid (over agro-ecologische kringlopen) verbinden en in de praktijk brengen.

Wat willen we?

Wij willen graag de benodigde ondersteuning, in de zin van kennis en informatie en bewustwordingsactiviteiten, verlenen aan elkaar, aan boeren en andere ondernemers, aan onderwijs en aan burgers.

Daarvoor zijn activiteiten nodig zoals:

1. Effectieve belangenbehartiging. Het is in dit stadium nog steeds hard nodig de belangen van 'kringlooplandbouw' bij beleidmakers onder de aandacht te brengen.
2. Netwerkademie. Organisatie en coördinatie van een pool van professionals en organisaties die in een netwerkorganisatie in een samenhangend kader cursussen en workshops geven.
3. Acties om het aantal bevoegen leden te laten groeien. Dit om voldoende inkomsten te genereren om zonder subsidies te kunnen werken en voldoende omvang voor meer draagvlak en invloed op beleidsniveau.
4. Verbeterde kwaliteitsborging, onderlinge feedback, scholing, inspiratie, criteria en audits.
5. Een wetenschappelijk geschoolde intermediair voor onderzoek- en monitoringprojecten.
6. Organisatie van kennisuitwisseling voor verdieping, vernieuwing en bewustwording met behulp van landelijke en regionale themadagen, workshops, internationale uitwisseling en conferenties.
7. Een volwaardig netwerksecretariaat

1 De wens: duurzame ontwikkeling door herstel natuurlijke kringlopen

Aan de basis van een duurzame land- en tuinbouw, gezonde voeding en gezonde mensen staat een complex van gesloten duurzame kringlopen die op verschillende schaalniveaus in balans zijn (ook wel: coherente systemen). De partners van het Netwerk VLV vinden elkaar in hun streven deze kringlopen te herstellen, vanuit passie en met begrip voor de complexiteit van de natuur. Dat gebeurt op vier schaalniveaus: bodem/ perceel, bedrijfssysteem, regio, mondiaal.

Bodem. Balans ontstaat bij een natuurlijk evenwicht in het bodemleven bij een voldoende gehalte organische stof (koolstof) en het vasthouden van 'kostbare' mineralen, waardoor het zelfherstellend vermogen van de bodem weer toeneemt en zijn opnamecapaciteit voor CO₂ vergroot. Zo wordt de bodem in Nederland weer vruchtbaar, ons voedsel weer vitaal en compleet en grondwater weer schoon (door de filterwerking die alleen gezonde bodems hebben) en klimaatneutraal door opname van CO₂.

Bedrijfsniveau. Bijvoorbeeld in de melkveehouderij, als koeien een natuurlijk samengesteld, langvezelig grasmengsel eten van een gezonde bodem blijven ze gezond en produceren ze vitale melk, waar alles in zit wat je nodig hebt en waarvan je geen allergie krijgt. Koeien zijn dan zo gezond dat ze geen antibiotica meer nodig hebben. Ze produceren gezonde mest die voedend is voor het bodemleven in akker- en tuinbouw.

Regio. Op regionaal niveau zijn er meerdere complexe systemen werkzaam.

a. Ecoregio's: Samenwerkende boeren (akkerbouw, diverse typen veehouderij, tuinbouw, zorg) in een regio, (bijvoorbeeld als coöperatie/multifunctioneel landgoed). Behalve voedsel produceert zo'n 'landgoed' schoon water, regionale energie, biodiversiteit en een uniek landschap en sociale cohesie.

b. Interactie boer-burger, stad-land: CSA's (Community Supported Agriculture) bevorderen korte ketens, streekproducten, investeringen in de

regio (regionale/ sociale economie), lokale energievoorziening, herstel van duurzaam cultuurlandschap, alternatief voor LOG's (Landbouw Ontwikkelingsgebieden met grootschalige intensieve landbouw).

Mondiaal. Geen gesleep meer met soja uit Brazilië of Vietnam voor diervoeding en dergelijke hier. Low input agriculture in Nederland (zonder kunstmest en zonder krachtvoer in de veehouderij) blijkt mogelijk. Daartoe willen we samenwerking versterken met WERVEL (Belgie), ILEIA (low input agriculture), LEAF (Engeland, duurzame werkwijze/audit), Both Ends (stimulering lokale NGO's) en COMPASS (lokale eigen wijsheid van traditionele methoden in de landbouw benutten).

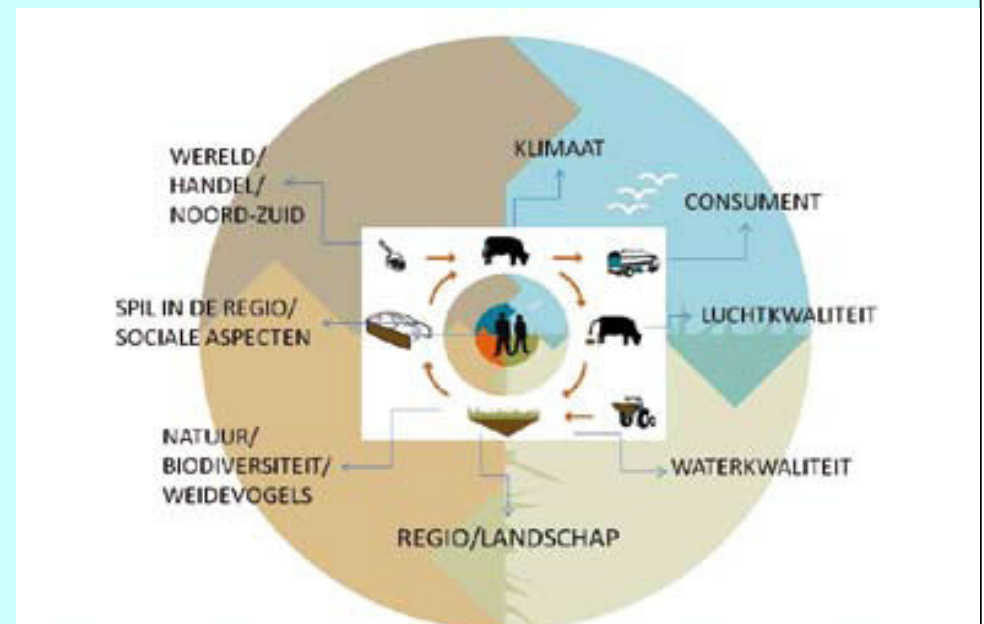
Wat willen we nog meer en hoe kan dat? Kringloop breder bekeken

Kringlooplandbouw draagt bij aan de verbetering van de bodem en daarmee aan schoon water en luchtkwaliteit (vermindering van ammoniak- en CO₂-uitstoot). Verder zorgt kringlooplandbouw voor de handhaving en verdere ontwikkeling van het kleinschalige, Nederlandse cultuurlandschap en biodiversiteit.

De melkveehouderij heeft geen mestprobleem maar een kunstmestprobleem! Gebruik kunstmest slechts als correctiemiddel in kleine hoeveelheden en alleen in het voorjaar. Dit kan door een betere en optimale inzet van eigenmest met eigen, lichtere, machines.

De voetafdruk van het bedrijf elders in de wereld kan aanzienlijk verminderd worden als het krachtvoerbruik daalt. Het is nodig het eigen land beter te benutten en te concentreren op de optimale in plaats van de maximale productie per koe. Huidige wetgeving en agro-industrie bevorderen nog steeds eenzijdige productieverhoging.

Mesttransporten vereenvoudigen, gebiedssamenwerkingsverbanden verder stimuleren.

Het boerenbedrijf als DE schakel tussen voedsel, natuur, milieu en samenleving!

Nieuwe impulsen voor regiodynamiek en meer plaatsing van dierlijke mest op het eigen bedrijf. Indien dat niet kan heeft het de voorkeur mest bij collega varkens- en kippenhouders voor regiodynamiek en meer plaatsing van dierlijke mest op het eigen bedrijf. Indien dat niet kan heeft het de voorkeur mest bij collega varkens- en kippenhouders te plaatsen. Binnen de EU is Nederland intensief dus zullen uitzonderingen, als de bedrijfsspecifieke excretie, gekoesterd moeten worden. Eigen, vrijwillige, certificeringssystemen (zoals het woudencertificaat of het VBBM getuigschrift) kunnen daarbij helpen.

Duurzaam bodembeheer is de basis. Het op peil houden van de organische stofgehaltes, zorgt voor meer CO₂ buffer (koolstoflandbouw).

Duurzaam bodembeheer is lastig te verkopen (alleen de boer verdient er geld mee) dus zal vanuit overheidswegen extra ondersteund moeten worden in onderwijs en voorlichting.

2 Vitale landbouw en voeding werkt!

De boer of tuinder (m/v) heeft vanuit persoonlijk leiderschap, passie en ambachtelijke kennis het roer stevig in handen en stemt alle onderdelen van het bedrijf zo op elkaar af dat ze goed in balans zijn. Dieren, gewassen en bodem zijn gezond.

Het bedrijf produceert gezonde levensmiddelen, biedt ruimte aan natuur en draagt bij aan biodiversiteit, klimaatverbetering en een mooi landschap.

Deze vernieuwingen in de praktijk worden gevolgd om ook wetenschappelijk te kunnen onderbouwen dat deze aanpak werkt. Tevens doen de bedrijven jaarlijks een audit om de kwaliteit te garanderen. Voorbeeld daarvan is LEAF in Engeland.

Consumenten en burgers zijn betrokken bij het bedrijf of de regio. Zij investeren op uiteenlopende manieren in hun eigen welzijn: kopen aandelen in het bedrijf of landschapsfonds, kopen producten, kamperen, nemen deel aan of organiseren workshops, of zijn vriend van de stichting die dit allemaal bevordert. Zo vormen zij het draagvlak van een vitale landbouw en maken deel uit van een regionale economie. De kringlopen zijn rond; er is een eerlijke verdeling van geld, voedsel én mest.

Werken aan een gezonde samenleving

'Gezond zijn' staat centraal in de visie van het Netwerk VLV. Door te werken aan gezonde bodems, integrale landbouw en vitale voeding draagt het netwerk bij aan een gezondere samenleving. Voor een gezond leven is gezonde voeding een belangrijke bouwsteen maar niet de enige. De cirkel hiernaast laat nog drie andere segmenten zien: Woon & werkomgeving, Opvoeding, onderwijs & bewustzijn en verbeterde vormen van gezondheidszorg (gezond zijn) & geneeswijzen.

Leden van het Netwerk VLV hebben contact met pioniers en vernieuwers uit de andere segmenten om kennis en inzichten uit te wisselen en waar nuttig samen te werken. Zo is het Netwerk VLV bijvoorbeeld lid van het platform voor een gezond leefmilieu.

3 Netwerk van pioniers

Pioniers, ondernemers in de voorhoede, die nieuwe mogelijkheden zien om anders te werken, en dat met internationaal vergaarde kennis in de praktijk doen, vormen het netwerk. Zij werken allen op een eigen manier aan balans en natuurlijke duurzaamheid vanuit respect voor de natuur en natuurlijke systemen.

Het Netwerk VLV is georganiseerd als vereniging van zowel individuele ondernemers als bedrijven en organisaties. Dit netwerk telt inmiddels ruim veertig beroepsleden, die het beleid en de ontwikkeling van dit netwerk vormgeven. De helft daarvan is boer of tuinder; de andere helft werkt als adviseur of onderzoeker. Er zijn verder ongeveer 150 donateurs (meest betrokken burgers en consumenten) die deze vereniging en haar doelen op de een of andere manier steunen. Met name omdat het netwerk voorziet in de behoefte aan echte duurzaamheid, en aan het beschikbaar maken van betrouwbare vitale voeding en vernieuwende inzichten en kennis daarover.

Allen hebben dezelfde motivatie: een gezonde landbouw op een gezonde bodem vormt de basis van een gezonde samenleving. Daarom werken zij samen aan vormen van land- en tuinbouw die in alle opzichten vitaal en duurzaam zijn én de kennisontwikkeling en bewustwording daarover.

Lerende netwerk-organisatie

Leden inspireren en motiveren elkaar in hun persoonlijke ontwikkeling en bedrijfsontwikkeling. Dat doen ze door kennisuitwisseling, persoonlijke feedback, inspirerende ontmoetingen en themadagen. Dat gebeurt in dynamische werkverbanden. Leden initiëren en nemen deel aan zowel themagerichte landelijke werkgroepen als regionale deelnetwerken of werken samen in onderzoeks- en monitoringsprojecten.

De missie van het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

Het Netwerk VLV wil zich ontwikkelen tot **hét netwerk** voor duurzame landbouw en vitale voeding, waarbinnen leden kennis ontwikkelen en uitwisselen, bron van inspiratie zijn, elkaar stimuleren/ondersteunen in ontwikkeling en tot samenwerkingsverbanden komen. Daarbij staat de praktijk op de deelnemende bedrijven centraal.

Netwerk voor samenwerkingsverbanden

Het netwerk bestaat uit partners (leden) die in verschillende combinaties met elkaar samenwerken. Ze doen dat op drie manieren: in regionale netwerken, in themagroepen en in projecten. Voorbeelden van themagroepen en projecten zijn: Gilde Melkveehouders, Platform Adviseurs Kringlooplandbouw, de Netwerkademie, Boer-burger-bewustzijn i.o., Werkgroep Bewust met Dieren en Platform Vitale Voeding en Gezondheid. Regionaal zijn werkgroepen actief in Noord-Holland, Noord-Brabant en Overijssel. Er is een grote samenhang tussen de themagroepen, regionale werkgroepen en projecten.

4 Noodzaak van een goed functionerend netwerk

Grote behoefte aan een andere landbouw

Zoals onlangs Michael Pollan (masterclass 10 februari 2009 bij Triodos bank, en in zijn boek 'Een pleidooi voor echt eten') en Jan Douwe van de Ploeg (artikel NRC 2008) betoogden, is er grote behoefte aan:

- Een andere landbouw: natuurlijkere vormen van land- en tuinbouw, waarin het niet meer gaat om productie van bulk (zoals we nu doen), maar om het voortbrengen van 'echt eten' (volledige voeding), in evenwichtige samenhang met biodiversiteit.
- Overheden die in plaats van de ezel te schoppen hem weer 'wortels' voorhouden. Dat wil zeggen: in plaats van steeds strengere regels en verordeningen per sector juist weer ruimte maken voor eigen verantwoordelijkheid, met behulp van criteria voor duurzaam produceren. Het kan, zoals LEAF in Engeland laat zien!
- Burgers die zich bewust worden van hun eigen invloed op hun eigen gezondheid door 'stemmen met hun vork': keuze voor gezonde streekproducten betekent keuze voor het soort voedsel, teeltwijze, het soort landbouw, en daarmee het soort landschap, en meer of minder voedselkilometers.

De partners in het netwerk werken aan deze drie oplossingsrichtingen. Zij vinden daarbij prachtige kansen maar ook bedreigingen.

Sterke behoefte aan een ondersteunend netwerk

Op dit moment zijn er verspreid mensen, organisaties en bedrijven, al dan niet leden van het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding, die individueel in de praktijk werken aan (kennisontwikkeling voor) een duurzamer bodem- en waterbeheer, een gezonde, bewuste land- en tuinbouw en gezonde voeding. Op zich positief, maar er is - behalve met veel deskundige maar vrijwillige inzet - weinig uitwisseling tussen al deze pioniers en veel te weinig ondersteuning, al was het alleen al om deze partijen bijeen te

brenge. Het gevolg is dat al deze organisaties en mensen zich niet erkend voelen, soms zelfs bedreigd omdat ze pionieren, ingaan tegen gangbare adviezen, het wiel zogezegd zelf moeten uitvinden, weinig tijd (of geld) hebben om nieuwe kennis op te doen, juridische procedures moeten voeren om duurzame praktijken te kunnen uitvoeren, zelf risicovol moeten investeren, tegengewerkt worden en marktkansen laten liggen.

Goede bodem levert 30 procent meer opbrengst Afrikaanse bodems in Nederland

Humus is organische stof (met mineralen) die door bodemleven eerst is afgebroken en vervolgens opnieuw is opgebouwd en opgeslagen in de bodem als reservevoedsel en verbeteraar van bodemstructuur. Een bodem moet minimaal 4 procent humus bevatten om voldoende voedsel voor het bodemleven te kunnen leveren over het groeiseizoen en de daaraan gekoppelde bescherming tegen schadelijke insecten bacteriën, schimmels, virussen en ziekten. De landbouwbodems in Nederland zijn bijna volledig hun humusgehalte kwijtgeraakt en in die zin net zo ernstig geërodeerd als de bodems in Afrika.

Back to the future

Door een ecologische wijze van telen krijgt de bodem haar over millennia van nature opgebouwde functionaliteiten terug. En dat met behoud van productie bij een betere kwaliteit. Grootschalig onderzoek door dr. Mae-Wan Ho van het Institute of Science in Society te Londen laat zien dat na drie tot vijf jaar de productieniveaus van op ecologische wijze bemeste landbouwgronden circa 30 procent hoger liggen dan de op conventionele wijze behandelde gronden. Daarnaast zijn de producten van deze gronden smaakvoller en van een uniformere en betere kwaliteit en houdbaarheid.

Voordelen voor boer en tuinder zijn groot

Voor de producent resulteert een ecologische teeltwijze niet alleen in hogere opbrengsten, maar ook in een aantal andere voordelen:

- reductie van kosten door een afnemende behoefte aan gewas- en bodembeschermingsmiddelen en lager brandstofverbruik door betere bodemstructuur;
- minder zorgen en spanning door evenwichtigere gewasontwikkeling;
- een gezonder en kwalitatief beter product dat beter houdbaar is;
- krachtiger zaad- en pootgoed.

5 Impuls voor het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

Het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding is opgericht om de groeiende groep van gedreven boeren, wetenschappers, adviseurs en consumenten, die deze kringlopen willen herstellen, te inspireren en ondersteunen.

De huidige activiteiten van het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding steken in op de juiste plekken. Dat hebben haar leden kenbaar gemaakt. Dit is nog steeds zo, mede dankzij een aantal (onbetaalde en onbetaalbare) deskundigen die blijven werken aan de professionalisering. De gevestigde orde (LTO, WUR, LNV) is aarzelend om een andere koers te gaan varen. Gevestigde belangen houden dat tegen.

Doelstellingen van het Netwerk VLV voor de komende vier jaar:

1. Effectieve belangenbehartiging.

De mogelijkheden voor boeren om over te schakelen naar kringlooplandbouw moeten worden vergroot. Het Netwerk VLV wil daarom bewerkstelligen dat op beleidsniveau meer ruimte en aandacht ontstaan voor kringlooplandbouw. Beleid ontwikkelt zich. Bij die ontwikkeling is het nodig de belangen van kringlooplandbouw onder de aandacht van beleidsmakers te blijven brengen. Het netwerk ziet daarom belangenbehartiging

- door de verschillende partners
- als structureel onderdeel van zijn werkzaamheden.

2. Netwerkkademie. Om de kennisontwikkeling te versnellen en te versterken, zowel binnen het netwerk als daarbuiten, stelt het netwerk zich ten doel landelijk een virtuele netwerkkademie op te richten. Dit is een pool van docenten, cursus- en workshopgevers, die nu al actief zijn op VLV-terreinen. Echter, de onderlinge samenhang en aansluiting

van de cursussen, de kwaliteitsgarantie en de overzichtelijkheid voor de klant ontbreekt. Doel is om de aangeboden kennisontwikkelingsmogelijkheden zichtbaarder (op een website en database) en makkelijker toegankelijk te maken, waarbij ook maatwerk op locatie mogelijk wordt.

3. Uitbreiding van het aantal partners/beroepsleden, vrienden en donateurs. Het netwerk moet naar een omvang toe die groot genoeg is om met ledencontributies zichzelf in stand te houden, met een kwalitatief goed programma voor haar leden. Zijn ledenaantal moet bovendien het draagvlak zijn voor kringlooplandbouw, dat invloed 'afdwingt' op beleidsniveau.

4. Verbeterde kwaliteitsborging. Bij het werken in de praktijk, bij het adviseren over bodem water en bedrijfsvoering en bij de cursussen en workshops wil het netwerk kwaliteit leveren. Daarvoor zijn onderlinge feedback, scholing, inspiratie, criteria en audits nodig. Het netwerk ziet de werkwijze van LEAF in Groot-Brittannië als voorbeeld.

5. Intermediair zijn voor onderzoeks- en monitoringprojecten. Het coördineren en onderling afstemmen van wat en hoe er gevolgd wordt (duurzaamheidscriteria).

6. Landelijke en regionale themadagen, workshops en internationale uitwisseling en conferenties. Organisatie van kennisuitwisseling voor verdieping, vernieuwing en bewustwording is nodig. Doel is jaarlijks een symposium en twee themadagen te organiseren.

7. Een volwaardige ondersteuningsorganisatie. Het netwerk stelt een aantal praktische en haalbare doelen. Verwezenlijking van deze doelen maakt de ontwikkeling van de kringlooplandbouw zodanig zichtbaar en onderbouwt dat deze zich kan bewijzen als een volwaardig sociaal, ecologisch en economisch duurzaam alternatief voor de huidige intensieve vormen van land- en tuinbouw.

Om de deskundige partners in de voorhoede te kunnen verbinden aan dit netwerk is een inhoudelijk (ook op die vernieuwende gebieden) goed ingevoerde coördinator nodig, die zakelijk is, strategisch en communicatief vaardig, en die in staat is om deskundige adviseurs en vrijwilligers in te huren en aan te sturen. Daarnaast is een goede administratieve kracht nodig, om de financiën op orde te brengen en houden.

Slim boeren

Slim boeren, daar gaat het om bij het sluiten van kringlopen in de landbouw. Door slimme combinaties kun je synergie creëren tussen diverse activiteiten op het boerenbedrijf, aldus Dr. Mae-Wan Ho van het Britse Institute of Science in Society. Mae-Wan Ho was een van de sprekers op het symposium 'Licht op Landbouw', april 2009, georganiseerd door het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding op kasteel Groeneveld te Baarn.

In 2010 is het symposium "Landbouw in de 21e eeuw: van schaarste naar natuurlijke overvloed" georganiseerd, in Wageningen, met als dagvoorzitter Herman Wijffels. Deze dag was mede georganiseerd ter ere van de 65^e verjaardag van Jaap van Bruchem.

De symposia werden bezocht door agrariërs, consumenten, wetenschappers, ondernemers en beleidsmakers. De deelnemers kwalificeerden de dagen als zeer inspirerend en enthousiasmerend. Er werden veel ideeën uitgewisseld en nieuwe contacten aangegaan. Het overheersende gevoel na afloop was: 'We hebben nog veel te doen, en we hebben er zin in!'

Van....

Heerser over natuur
In de tredmolen mee
Korte termijn economie
Disciplines
Uitvoerders
Opvolgen

Naar....

Partner van de natuur
Bewust Leiderschap
Duurzame ecoregio's
Integraliteit
Vakmanschap
Eigen wijsheid

6 Het perspectief!

Centraal in het streven van het Netwerk VLV is een netwerk te vormen dat in staat is vitale landbouw en voeding een herkenbare positie te geven in de Nederlandse landbouw en markt. Daarvoor is het nodig een aantal diensten, netwerkactiviteiten en voorwaarden te ontwikkelen.

Europese samenwerking en kennisuitwisseling voor duurzaamheid

In de nabije toekomst heeft het netwerk zich ten doel gesteld om lid c.q. partner te worden in, en samen te werken met, verschillende gelijkgerichte internationale organisaties. Zodra er capaciteit is kunnen deze gestalte krijgen.

- **EISA** (European Initiative for Sustainable Agriculture) bestaat uit een aantal landelijke netwerken die zich inzetten voor duurzame (integrale of geïntegreerde) landbouw in Europa. Zij ontwikkelen landbouw met zo min mogelijk kunstmest, krachtvoer, bestrijdingsmiddelen en geneesmiddelen, waarmee milieu en landschap worden ontzien en verbeterd en kwaliteitproducten gegarandeerd.
- **LEAF** is het Engelse netwerk binnen EISA en staat voor Linking Environment, Agriculture and Food. LEAF heeft in zijn achttienjarige bestaan een richtlijn met auditsysteem ontwikkeld waarmee de deelnemende bedrijven op duurzaamheid worden getoetst. Het Netwerk VLV wil deze aanpak zo spoedig mogelijk in Nederland gaan toepassen.
- **LEISA** (Low External Input Sustainable Agriculture) is het tijdschrift voor en door boeren, dat in vier verschillende talen, met een hoge oplage wereldwijd verspreid en gelezen wordt. Een krachtig kennisontwikkelingsinstrument.

Het Netwerk VLV wil samen met stichting ILEIA een Europese uitgave gaan maken, ook voor Oost-Europese landen.

7

Mee investeren in het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

Ondersteuning van het netwerk als partner

Partners of beroepsleden zijn ondernemers en organisaties die de nieuwe land en tuinbouw in de praktijk brengen, als boer of tuinder, als wetenschapper of adviseur, als ZZP-er, maatschap of organisatie. Wat biedt een beroepslidmaatschap jou?

- Actief netwerken met een groeiend aantal interessante, vernieuwende mensen en organisaties;
- Binnenkort ook met vergelijkbare netwerken in Europa;
- Ondersteuning (feedback) door gelijkgestemde professionals om uit te groeien naar een dynamische, originele en innovatieve onderneming/praktijk, bijvoorbeeld door bedrijfsbezoek;
- Mogelijkheden tot samenwerking met gelijkgestemden binnen het netwerk Mogelijkheden om ideeën en praktijkervaringen uit te wisselen met andere pioniers, die vergelijkbaar innovatief bezig zijn en tegen vergelijkbare problemen aanlopen;
- Leermogelijkheden op verschillende niveaus en met betrekking tot verschillende onderwerpen die er zijn binnen de range bodem-boer-burger-bewustzijn in de netwerk-academie;
- Regelmatige informatievoorziening middels een digitale nieuwsbrief;
- Een levendige actuele website;
- Gezamenlijke lobby als dat nodig is (bijvoorbeeld de brief aan de minister van 18 februari 2008 met betrekking tot omschakelen naar kringlooplandbouw);
- Een intranet-kennisdatabase alleen toegankelijk voor beroepsleden;

- Deelname aan en/of kortingen bij conferenties en partnerbijeenkomsten.

Ondersteuning van het netwerk als vriend /donateur

Gewone leden zijn mensen die mee willen doen met deze vernieuwende beweging, die deze willen ondersteunen, of die gewoon willen weten wat we doen, of waar je welke gezonde levensmiddelen of welke interessante cursussen en workshops kunt krijgen. Donateurs krijgen onze warme waardering.

Voorzieningen voor alle leden zijn:

- een maandelijks e-mail nieuwsbulletin, met verenigingsnieuws, aankondigingen van cursussen, bijeenkomsten en workshops en andere interessante informatie;
- korting op toegangsprijzen van door het NVLV georganiseerde themadagen en workshops

Extra voor beroepsleden:

- toegang tot een web-based database met adressen en informatie;
- mogelijkheid voor een eigen pagina op de NVLV-website
- korting op cursussen die door bij het Netwerk VLV aangesloten beroepsleden worden gegeven.

Ondersteuning van het netwerk als sponsor

Sponsors krijgen daarbij ook nog een karakteristieke sponsorlink op www.netwerkvlv.nl EN www.english.netwerkvlv.nl.

En last, but not least: een nieuwe sponsor wordt altijd vermeld in ons nieuwsbulletin Dat bulletin gaat momenteel naar ruim 800 mensen met een beroepsmatige interesse in 'the best of two worlds' .

Donaties kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 39.04.60.257 van de Triodos bank Zeist ten gunste van Netwerk VLV te Wageningen o.v.v sponsoring. Sponsoring is mogelijk vanaf 100 per jaar. De plaats in de sponsorlijst wordt bepaald door uw bijdrage.

Samen werken en samen leren
in de natuurlijke voorhoede

Meer info

Netwerk Vitale Landbouw en Voeding

De Marren 31, 9005 NR Wergea, www.netwerkvlv.nl

Telefoon: 0622794316

Email: info@netwerkvlv.nl

Deze productie is mogelijk gemaakt door:

Eindredactie:

Jelleke de Nooy, Netwerk Vitale Landbouw en Voeding.

Aangepast 2011 door Maria Groot

Correcties:

Lilian Rippe, Eys

Advisering:

Erik Arkesteijn, Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

Vormgeving en fotografie:

OBS Studio Océ, Arnhem, Peter van der Graaf

© 2010